

II. Ο κόσμος του Ισλάμ την περίοδο του Μεσαίωνα

1. Η εξάπλωση των Αράβων 2. Το εμπόριο και ο πολιτισμός του Ισλάμ

Ποιες ήταν οι αιτίες της αραβικής εξάπλωσης σύμφωνα με το παρακάτω παράθεμα;

«Η Περσία, νικημένη από τους Βυζαντινούς, βρισκόταν σε μεγάλη σύγχυση, ο θρόνος της ήταν έρμαιο στους αλλεπάλληλους σφετεριστές, και το κράτος των Σασσανιδών είχε εξαρθρωθεί. Από την άλλη πλευρά, οι δυνάμεις των Βυζαντινών είχαν εξασθενήσει από τους νικηφόρους αλλά μακροχρόνιους και κοπιαστικούς πολέμους. Εξάλλου οι χρόνιες και αξεπέραστες θρησκευτικές έριδες¹ ανάμεσα στην Κωνσταντινούπολη και τα ανατολικές επαρχίες της είχαν δημιουργήσει ένα φράγμα μίσους, είχαν ενισχύσει τις αυτονομιστικές τάσεις του συριακού και του κοππικού πληθυσμού και είχαν υποσκάψει την αμυντική τους διάθεση². Οι καταχρήσεις της στρατιωτικής ηγεσίας καθώς και ο κλονισμός της διοικήσεως εξαιτίας της υπέρμετρης δυνάμεως των τοπικών μεγαλοκτημόνων στις περιοχές εκείνες διευκόλυναν το έργο των κατακτητών, ιδιαίτερα στην Αίγυπτο».

George Ostrogosky

**Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους, τ. Α,
Εκδ. Βασιλόπουλος, Αθήνα (2012:47)**

Πως κρίνετε τη στάση του χαλίφη Αλ Μαμούν απέναντι στα Γράμματα και ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, εκείνο το στοιχείο που προκαλεί ιδιαίτερη εντύπωση στον αναγνώστη, εξόχως δηλωτικό της στάσης του;

«Μια μέρα παρουσίασαν στον Αλ Μαμούν έναν Βυζαντινό αιχμάλωτο ο οποίος έλυσε με εξαιρετική ευκολία μαθηματικά προβλήματα. Στον εντυπωσιασμένο χαλίφη ο αιχμάλωτος ανέφερε ότι ο ίδιος είναι ένας μέτριος μαθητής ενός άσημου διδασκάλου των μαθηματικών ονόματι Λέων.³

Ο χαλίφης έγραψε προς αυτόν ιδιόχειρη επιστολή, προσκαλώντας τον στη Βαγδάτη, υποσχόμενος μάλιστα πλούσιες αμοιβές. Ο Λέων επέδειξε την επιστολή στον αυτοκράτορα Θεόφιλο⁴, ο οποίος απαγόρευσε στον σοφό να μεταβεί στη Βαγδάτη, του επέτρεψε να διδάσκει δημόσια και του όρισε ισόβιο αυτοκρατορικό χορήγημα.

Ο Αλ Μαμούν τότε προσέφερε στον αυτοκράτορα Θεόφιλο εκατό στατήρες (440 οκάδες) χρυσού και διαρκή ειρήνη, με τον όρο να αποστείλει για κάποιο χρονικό διάστημα τον Έλληνα σοφό στη Βαγδάτη, αλλά ο Θεόφιλος απέρριψε την πρόταση του χαλίφη».

**Lemerie, P.: Ο πρώτος βυζαντινός Ουμανισμός.
Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα, 1981.**

¹ Αναφέρεται στις αιρέσεις και εδώ στον Μονοφυσισισμό. Οι οπαδοί του θεωρούσαν ότι η θεία φύση απορρόφησε την ανθρώπινη στο πρόσωπο του Χριστού. Ο Μονοφυσισισμός αν και καταδικάστηκε από την Δ΄ Οικουμενική Σύνοδο της Χαλκηδόνας (451), κυριάρχησε στις ανατολικές επαρχίες του Βυζαντινού Κράτους (Συρία, Παλαιστίνη, Αίγυπτος). (Βιβλίο Ιστορίας Β Γυμνασίου)

² Η καταπίεση των Μονοφυσιτών από τη βυζαντινή κυβέρνηση υπήρξε ένας από τους παράγοντες που διευκόλυναν αργότερα τις αραβικές κατακτήσεις (630-650). Οι Μονοφυσίτες αποδέχτηκαν την κυριαρχία των Αράβων, για να μπορέσουν να απαλλαγούν από τη σκληρή στάση της κυβέρνησης της Κωνσταντινούπολης

³ Ο **Λέων ο Φιλόσοφος** ή **Λέων ο Μαθηματικός** ήταν περίφημος Βυζαντινός λόγιος του 9ου αι., μαθηματικός, γεωμέτρης, αστρονόμος και φιλόσοφος. Δίδαξε στην σχολή της Μαγναύρας. Για τρία χρόνια διετέλεσε αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, απομακρύνθηκε όμως μετά το τέλος της Εικονομαχίας επειδή υποστήριζε εικονομαχικές απόψεις. (Wikipedia)

⁴ Βυζαντινός αυτοκράτορας (829-842). Η βασιλεία του χαρακτηρίζεται από την τελευταία οικονομική ακμή, από αγώνες κατά των Αράβων και από πολιτισμική άνθιση. (Wikipedia)